

lölhetetlen. A misztikum a beszédben is „megmutatkozik”. Az, amit a logikai pozitivisták kiírtottak (s ami után az életfilozófusok sóvárogtak), itt van, meg sem lehet szabadulni tőle.

De a legkülönösebb mégiscsak az, hogy ha Wittgenstein képes volna *elfelejtkezni* az igaz, helyes, értelmes stb. kijelentésekkel kapcsolatos problémáiról, vagyis ha nem volna eleve ott, ahol e problémák vonzásától nem lehet megszabadulni, akkor stílusának száraz misztikája egyszerűen semmivé foszlana.

„A hit annyit tesz, mint: felszabadítani magunkban az elpusztíthatatlant, vagy helyesebben: elpusztíthatatlannak lenni, vagy helyesebben: lenni. « A magunkban hordozott elpusztíthatatlan lényeg felszabadításáról azonban »a hazugság világában« nincs módunk hiteles közléseket tenni.” (Nyíri Kristóf: *Wittgenstein és Kafka; A monarchia szellemi életéről*. A Kafka-aforizmát itt Nyíri fordításában idéztem, de *Az én cellám*-ban is szerepel.)

Talán ugyanilyen joggal hangsúlyozható, hogy még egy valamire nincs mód a karkai világban: *nem* tenni

hiteles közléseket. A „lényeg” mintha nemcsak „elpusztíthatatlan” volna, hanem elkerülhetetlenül „fel is szabadulna”. Hiszen ez a „lényeg” – lásd a következő néhány aforizmát – éppúgy nem „bennünk”, mint ahogy nem is „kívülünk” van:

„Előrelépésben hinni annyi, mint nem hinni, hogy valaha is előreléptünk már. Ez nem hit.”

„Elérendő célul tűzni ki a tudást; ez is a tudás tényének elferdítésére irányuló próbálkozás.”

„A tudás már a miénk. Aki nagyon igyekszik megszerezni, gyanús, mert mintha éppen szabadulni igyekezne tőle.”

És most még egyszer gondoljunk vissza arra, amit Kafka az »önfeledtséggel» kapcsolatban mond. Túl késő van. „A tudás már a miénk.”

Ismeretes, hogy a Talmudban egy kérdésre gyakran egy másik kérdéssel válaszolnak.

Kérdés: hogyan élhető át az Írás szelleme?

Válasz: hogyan is lehetne megszabadulni tőle?

Labancz Gyula / FELIRAT

sír-kő-talon
míg ki nem játszanak
nem nyughatom

JÓZSEF

Késik az eső
előre küldi a szelet
fáraóhangyák gyülekeznek

Kilábalok a hallgatásból
a hegyi utat verssel rövidítem meg

Siralmas az ha a bölcsek válaszolnak

Kabátom csuklya-piramisába temetkezve
szívem fölött imádkozó kenyér

MÓZES A XX. SZÁZADBAN

Kifogy fiú a fényből.
Inni, haza, Nílushoz szalad.
Part kétoldalán sós ízű móló,
elem rézszalag. Nyelvét, –
o, ama kantáros jel,
rejtvényekben jöjjön így
elő, – vad áramláshoz tartja
és ime: el él vezet
csuklón forgó kora-
szülött-morzé. Évezredek.
Jelentik a gyönyörű
szikrázó bőrű lányok,
s remény választja el
sikolytól a félelmet.
Ritmikusan terhelt férfias
cezúra, jambikus has.
Lombig, fűig, gyökérig,
lealjasul sötétben a nap.
Volt szerencsém! + Meghaltam...
Passió: IzraelItália.

ÁLMOMBAN

Visszabeszél a kő
vízből locsogó nyelvvel
Jákoknak vélte magát
álmomban lefüleltem